John Lukacs
Stratégiai Védelmi Kutatási Elemzések
2026/21.
2026. 11. 03.

Csiki Varga Tamás[1]: Javaslatok a stratégiaalkotás gyakorlatához Magyarországon

Vezetői összefoglaló

- A kormányváltást követően esedékessé vált a magyar stratégiai dokumentumok új generációjának kidolgozása – így lehetőség kínálkozik a korábbi hiányosságok meghaladására.
- A magyar stratégiaalkotásban nem paradigmaváltásra van szükség, hanem egy szakmailag és módszertanilag megalapozott, politikailag jóváhagyott, társadalmilag elfogadott folyamatra – és a következő években a stratégiák végrehajtására.
- Hazánk esetében a politikai-intézményi kultúra a performatív (látszat) stratégiaalkotásnak kedvezett – pedig a végrehajtáshoz megfelelő forrásallokáció, intézményi szerepvállalás és politikai felelősségvállalás is szükséges. A TISZA-kormány rendszerszintű átalakítási elképzelései kapcsán „fejlesztő", nem „fenntartó" szemléletű stratégiákra van szükség.
- A stratégiaalkotási folyamat felismerhető hiányosságai miatt jelen esetben a „folyamat" fontosabb lehet, mint maga az „eredmény". Ennek alapelemei egy összkormányzati környezetértékelés, az iteratív szakpolitikai stratégiaalkotás, az erőforrás-tervezési vizsgálat, a koncepcionális tesztelés-validálás, valamint a politikai és társadalmi egyeztetés. Ezek közül több hagyományosan „hiányozni szokott" a magyar gyakorlatból.

A 2026 májusi kormányváltás nyomán mind a racionális politikai szükségszerűség, mind a szakpolitikai iránymutatás iránti igény szükségessé teszi, hogy a magyar kormányzat hozzálásson a nemzeti stratégiai dokumentumok frissítéséhez, egyes esetekben újak alkotásához. Bár erre vonatkozóan korai javaslatokat is megfogalmaztunk[2], az elmúlt hónapokban a politikai és intézményi figyelmet – jogosan – az államigazgatás felsővezetőinek és a kapcsolódó szakapparátus középvezetőinek cseréje, állományának frissítése, és eközben a napi működés fenntartása kötötte le. Ugyancsak zajlik – és még egy ideig el fog tartani – az átvilágítás és állapotfelmérés, legyen szó akár intézményi képességekről, materiális és humán erőforrásokról, akár az előző kormányzati ciklusból örökölt hiányosságok, problémák, és eddig rejtett hibák feltárásáról.
Elérkezett a mélyebb, előre mutató szakmai munka ideje, és ennek ösztönzésére fogalmazunk meg néhány orientáló gondolati elemet és gyakorlati javaslatot a stratégiaalkotással kapcsolatban. Célunk a kérdésfelvetésnél több: olyan tényezőkre kívánunk rávilágítani, amelyek meghatározóak abban, hogy ne pusztán papírra vetett fenyegetés-katalógusokról és elvi célkitűzésekről, hanem a magyar nemzeti érdekeket érvényre juttató folyamatokat kijelölő valódi stratégiaalkotásról és annak végrehajtásáról beszélhessünk. Ugyanis a magyar stratégiaalkotás gyakorlata – bár az elmúlt bő két évtizedben sokat fejlődött, mégis – alapvető funkcionális problémákkal küzd.

Az aktuális helyzet

Az aktuális helyzet tekintetében három mérvadó pontot szükséges figyelembe vennünk. Egyrészt azt az adottságot, hogy a 2020-as Nemzeti Biztonsági Stratégia[3] és a 2021-es Nemzeti Katonai Stratégia[4] az ország biztonsági környezetének jelentős romlása – kiemelten az orosz–ukrán háború 2022-es eszkalációja – nyomán idejétmúlttá vált; de hasonló mérlegelésre késztet a változó amerikai szerepvállalás a NATO keretében Európa biztonságában és az erre adott európai válaszok. Másrészt azt a közjogi kiindulási helyzetet, hogy a hatályos jogszabályok a stratégiai dokumentumok teljesen új generációjának kidolgozását

[1] Csiki Varga Tamás (csiki.tamas@uni-nke.hu) az NKE EJKK John Lukacs Intézetének tudományos főmunkatársa.
[2] Védelempolitikai feladatok – Szakpolitikai javaslatok I. [online], 2026. 04. 20. Forrás: SVSD.hu [2026.10.31.]; Védelempolitikai feladatok – Szakpolitikai javaslatok II. [online], 2026. 04. 20. Forrás: SVSD.hu [2026.10.31.]
[3] 1163/2020. Kormányhatározat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. [online], 2020. 04. 21. Forrás: net.jogtar.hu [2026.10.31.]
[4] 1393/2021. Kormányhatározat Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiájáról. [online], 2021. 06. 24. Forrás: njt.jog.gov.hu [2026.10.31.]

szabták feladatul A védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvény alapján.[5] Ezek magukba foglalják a Biztonság- és Védelempolitikai Alapelveket, a Nemzeti Biztonsági Stratégiát, az Integrált Védelmi és Biztonsági Iránymutatást, valamint az Ország Összehangolt Védelmi Tervét, amelyek gyakorlati végrehajtását a Védelmi és Biztonsági Alapterv és a Védelmi és Biztonsági Intézkedési Terv biztosítja[6]. Ezeket az alapdokumentumokat ágazati, illetve kihívás- vagy fenyegetésközpontú, továbbá kockázatelemzésen alapuló szakpolitikai stratégiák, illetve intézkedési tervek egészít(het)ik ki, mint például a Nemzeti Katonai Stratégia, Külügyi Stratégia, Kibervédelmi Stratégia, Védelmi Ipari Stratégia stb. Harmadrészt pedig a TISZA-kormány és az Országgyűlés politikai célkitűzéseit is figyelembe kell vennünk.

Politikai és szakmai illetékesség, intézményi szerepvállalás

A stratégiaalkotás elsődlegesen a végrehajtó hatalmi ág, azaz a kormány kompetenciája. Ezt tükrözi a 2022-es szabályozás nyomán a biztonsági és védelmi funkciókkal kapcsolatos feladatoknak a Miniszterelnökség hatáskörébe rendelése.[7] Ez a megoldás, ami a Védelmi Igazgatási Hivatalhoz kapcsolata a stratégiaalkotást, nem pusztán a Orbán-kormányok erősen centralizált döntéselőkészítő mechanizmusát tükrözi, hanem szakmailag is indokolt, hiszen összkormányzati megközelítésben, ugyanakkor a végrehajtó hatalom jóváhagyásával célszerű ilyen tervező munkát végrehajtani. Ennek megfelelően az alapdokumentumok hátterét képező előkészítő, valamint elemző-értékelő munkát a Védelmi Igazgatási Hivatalnak kell elvégeznie, míg az egyes ágazati stratégiákat egyes minisztériumok hatáskörébe helyezve, de ugyancsak horizontális koordinációval célszerű előkészíteni, majd elkészíteni.

A Biztonság- és Védelempolitikai Alapelveket és a Nemzeti Biztonsági Stratégiát az 1990-es évek gyakorlatához visszatérve nem kormány-, hanem országgyűlési határozatként lenne érdemes elfogadni, legalább a parlamenti ellenzéknek is lehetőséget adva a vitára, ami a demokratikus legitimációt és az össznemzeti jelleget is erősítené. Bár 2010 óta szinte folyamatosan 2/3-os alkotmányozó parlamenti többséggel kormányoznak az aktuális kormányok, ami országgyűlési határozatok elfogadását formalitássá tette volna – de éppen a 2026-os politikai átfordulás mutat rá látványosan arra, hogy egy-egy kormányváltás politikai programokban előidézhet gyökeres átalakulást. Ugyanakkor nemzetstratégiai kérdésekben politikai ciklusokon átívelő, a racionalitásban gyökerező nemzeti minimumnak kellene alátámasztania olyan kérdéseket, amelyeknek a köztehervíselést évtizedekre döntően meghatározó hatása van. Ezt a mindenkori parlamenti ellenzékkel folytatott konstruktív vita alapozhatná meg. Ilyen kérdések az oktatáspolitika, az energiapolitika, a szociális ellátórendszerek reformja, vagy akár a védelempolitika haderőfejlesztési és védelmi iparfejlesztési pillére – de a sort még folytathatnánk.

Emellett a két alapdokumentum minél szélesebb társadalmi megismertetése is szükséges, egyes elemeikhez pedig konzultációs és közvélemény-elemek figyelembevétele is indokolt még a kidolgozás fázisában. Például a 2020-as Nemzeti Biztonsági Stratégia az éghajlatváltozás és a klimatikus, környezeti kihívások szakpolitikai jelentőségét csak érintette, de sem mitigációs, sem adaptációs választ nem adott ezekre[8], és egyáltalán nem tükrözte a társadalom biztonságpercepcióját ebben a kérdésben, amely már akkor is a legfontosabb problémák között érzékelte.[9]

Az alapdokumentumokra építő, de szintén általános érvényű és alapvető jelentőséggel bíró Integrált Védelmi és Biztonsági Iránymutatásnak, valamint az Országvédelmi Tervnek minősített jellege miatt nincs szüksége széleskörű láthatóságra, azonban az államigazgatás központi szervei mellett szükségszerű a védelmi igazgatás területi szerveinek és a szakosított intézményrendszernek a bedolgozása – annál is inkább, mivel ezek lesznek a végrehajtó szervek.

---

[5] A védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvény. [online], 2021. 06. 15. Forrás: njt.jog.gov.hu [2026.10.31.]
[6] 400/2022. Kormányrendelet a védelmi és biztonsági célú tervezés szabályairól. [online], 2022. 10. 21. Forrás: njt.jog.gov.hu [2026.10.31.]
[7] 337/2022. Kormányrendelet a Védelmi Igazgatási Hivatalról. [online], 2022. 09. 07. Forrás: njt.jog.gov.hu [2026.10.31.]
[8] CSIKI VARGA Tamás – TÁLAS Péter: Magyarország új Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. *SVKI Elemzések*, 2020/17. [online], 2020. 06. 04. Forrás: svkk.uni-nke.hu [2026.10.31.], 14.
[9] Az SVKI magyar biztonságpercepcióra vonatkozó 2019. decemberi reprezentatív felmérése szerint ugyanis a megkérdezettek leggyakrabban az éghajlatváltozást (36,8%) nevezték meg Magyarország biztonságára leginkább negatív hatással járó tényezőként, ami még az ellenőrizetlen migrációt (36,6%) is megelőzte. Alex ETL: The perception of security in Hungary. *ISDS Analyses*, 2020/3. [online] 2020. 03. 04. Forrás: svkk.uni-nke.hu [2026. 10.31.]

A következő lépésben készülő ágazati dokumentumok az egyes szakpolitikai területeket képezik le, jellemzően egyes szakminisztériumok koordinációjában – de egymástól nem független, hanem mellérendelt folyamatokként szükséges elkészíteni ezeket, egymással koordinálva. E tekintetben minden ágazati stratégiának kell, hogy legyen egy objektív korlátja – a pénzügyi megvalósíthatóság –, és egy szubjektív korlátja, a társadalmi hatáskiváltás. Azaz: olyan nem érdemes tervezni sem, aminek nincs fedezete, és olyat nem szabad tervezni, ami nem társadalmi érdeket szolgál.

A stratégiaalkotás, mint folyamat

A stratégiaalkotás folyamatának elkezdése azonban nem azonnali „dokumentumírást" kellene jelentsen, hanem a nulladik fázisban átfogó, összkormányzati szintű környezetértékelést, ami három pillérre épül: egy nagyon hosszú távú stratégiai előrejelzésre 2050-es kitekintéssel, a stratégiai tervezési időtávra (2035-2040) szóló külső környezetértékeléssel, és az ezt kiegészítő belső környezetértékeléssel – különösképpen az egyes belső alrendszerek aktuális helyzetét, erőforrásait, intézményi működését illetően. Ez a környezetértékelés a fent leírt logikához illeszkedve a Miniszterelnökség határkörében – akár kifejezetten a Védelmi Igazgatási Hivatalhoz vagy egy ad hoc munkacsoporthoz rendelve – nemcsak megfelelő szakmai alapot teremtene a tervezéshez, hanem erősítené annak ágazati és intézményi legitimációját a széles körben résztvevő szervezeteken keresztül.

Az, hogy az ágazati stratégiákat a környezetértékelés és az alapdokumentumok után harmadik lépésben célszerű kialakítani és elfogadni, nem csupán logikai sorrend, hanem funkcionális is, mivel ezek egymásra épülnek. Lehetnek olyan esetek, amikor a szakpolitikai terület nagy láthatósága (például szövetségeseink felé a kapcsolatok rendezésének üzenetével) sürgetné a stratégiaalkotást, ami hosszabb, megalapozott folyamat (lásd lejjebb). Ilyen esetben a szakpolitikai kereteket és stratégiai kommunikációs üzeneteket egy (például stratégiai) „irányelvek" jellegű dokumentum is megfelelően tudja rögzíteni[10] addig, amíg a stratégiaalkotási ciklus ténylegesen elér idáig.

A stratégiaalkotás folyamatában viszont ennél is fontosabb annak módszertana és a résztvevők köre – ahogy arra számos nemzetközi példa is rámutat –, ami a gyakorlatban azt eredményezi, hogy 2-3 hónap alatt nem lehet kiforrott stratégiát alkotni. A módszertant illetően egy iteratív folyamatot célszerű kialakítani, ami egy kezdeti, vázlatos tervezés nyomán értékelés, tesztelés, majd finomhangolás, javítás és újabb ismétlődő ciklusok nyomán az illetékes szervekkel koordinálva alakítja ki a stratégiai tervet, dokumentumot.

A stratégiaalkotás tartalmi alapja a fenti, három elemből álló környezetértékelés, ami a stratégia tervezés egyik dimenziójához biztosít támpontokat: a stratégiaalkotók azt tudják felmérni, hogy a biztonsági környezetből milyen külső kényszerekkel kell számolnunk, illetve, hogy milyen környezetben és eszközökkel próbáljuk elérni céljainkat. Az iteratív tervezés kiinduló eleme a nemzeti értékeket tükröző, érdekekre alapuló politikai céltételezés, feladatszabás – azaz annak meghatározása, hogy mit akarunk elérni 10-15 éves stratégiai tervezési időtávban. A folyamat maga pedig annak a kialakítása, hogy hogyan – milyen úton, módszerekkel, eszközökkel, kikkel együttműködve (vagy kikkel szemben) – tervezzük mindezt megvalósítani. Ehhez az egyes lépések során szükséges nem csupán a szakosított intézményrendszer, hanem az egyes területek szakmai álláspontjának és előrejelzésének megismerése és beépítése. Minél kisebb a stratégiaalkotó mag-csoport, annál több szakismeretet szükséges kívülről bevonni az iteratív folyamat különböző állomásai során. Nem véletlen, hogy egy nemzeti szintű stratégiaalkotási folyamat vagy felülvizsgálat teljes résztvevői köre több száz főre, intézményi köre több tucatra, a folyamathoz szükséges idő pedig akár egy-másfél évre is tehető a nemzetközi gyakorlat tanulságai szerint.

A tartalmában összeállított stratégiának még két szűrőn át kell mennie ahhoz, hogy funkcionálisan is megvalósítható legyen: egyrészt egy szigorú erőforrás-tervezési vizsgálaton, ugyanis erőforrások hozzárendelése nélkül nem tervezésről, hanem kívánságlistáról beszélhetünk; másrészt egy megalkuvástól mentes validáláson (ún. *red teaming*), ahol koncepcionális és funkcionális oldalról is tesztelik a kialakított elképzeléseket. Amennyiben ebben a fázisban logikai hibát, funkcionális buktatókat vagy hiányosan meghatározott folyamatokat azonosítanak, még lehetőség van a tartalmi korrekcióra.

[10] Ezt a megoldást alkalmazta a Biden-adminisztráció 2021-ben, amikor egy „átmeneti" stratégiai iránymutatást (*Interim National Security Strategic Guidance*) hozott nyilvánosságra két hónappal a hivatalba lépését követően.

Az így kapott végeredmény azután szélesebb körű politikai, illetve társadalmi vitára bocsátható, aminek nem a populizmus kielégítése – azaz minden felmerülő igénynek, ötletnek való megfelelés – a célja, hanem az informáltság, szerepvállalás és ezen keresztül a legitimáció és támogatás növelése. Amellett, hogy egy ilyen tervezésnek az ország jövőjét meghatározó tétje van, folyamatos racionális kényszert jelent az erőforrás-korlát, ugyanis mindig több erőforrás felhasználására lenne igény, mint amennyi ténylegesen rendelkezésre áll.

Végül, de nem utolsó sorban, a stratégiaalkotási ciklus szerves része kellene legyen a felülvizsgálat, valamint a korrekció képessége – legyen szó akár a kormányzati ciklusok lekövetéséről[11], akár a biztonsági környezet nagy hatású változásáról, ami reakciókat követel, vagy a hozzárendelt erőforrások változásáról, például egy gazdasági válság esetén. Bármely stratégia tervezés gyakorlati értékét nem az határozza meg, hogy teljes mértékben sikerült-e „eltalálni" egy 10-15 éves jövőképet, hanem az, hogy a külső kényszerek ellenére is sikerült-e alkalmazkodni a folyamat közben, és eredeti céljainkat a módszerek, eszközök, erőforrások változtatásával mennyiben tudtuk elérni.

Ahogy azt már korábban is hangoztattam, egy funkcionálisan „jó", megalapozott és végrehajtható stratégiai dokumentumnak az alábbi jellemzőkkel és tartalmi elemekkel kell rendelkeznie:

- „A biztonsági környezet átfogó szemléletű értékelése – beleértve a kihívások, kockázatok, fenyegetések mellett a lehetőségeket is;
- Az elvárt jövőbeni „végállapot" megvalósításához szükséges előíró szemlélet;
- A célok–eszközök–végrehajtók–végrehajtási módszerek egysége;
- Konkrét tervezési célok azonosítása;
- A tervezési időszak erőforrásainak pontos azonosítása és ütemezése."[12]

Érdemes-e egyáltalán stratégiát írni?

Mind a szakirodalom, mind a gyakorlati szakemberek – akár államigazgatási akár elemzői oldalról – az elmúlt években egyre gyakrabban teszik fel a kérdést: „Érdeme-e egyáltalán stratégiát írni?"[13] Ennek okaként részben korábbi, különböző okokból sikertelenül megvalósított stratégiaalkotási és végrehajtási tapasztalatokra, részben a „komplex, kiszámíthatatlan, előre nem jelezhető" stb. jellemzőkkel leírt biztonsági környezetre hivatkoznak, amelyben a körülmények áldozataként úgysem lehet megvalósítani hosszú távú célkitűzéseket. Anélkül, hogy jelen írás keretében vitatni vagy magyarázni próbálnám e sommás megállapításokat, annyit érdemes leszögezni, hogy a tervezés az emberi társadalmak, államok fejlődésének egyik meghatározó eleme, míg az adaptáció a túlélés kulcsa. Funkcionálisan ehhez modern korunkban hozzájárulnak olyan hasznos hatások, mint a hatékonyabb erőforrás-allokáció, a válságokra való felkészülés képessége, a társadalom és a külső környezet tájékoztatása – nem mellesleg pedig az a hatás, hogy a kormányzati akarat végrehajtói, az államapparátus, a helyi igazgatási és szakosított szervek stb. „látja a fától az erdőt", azaz napi tevékenységüket egy átgondolt és átlátható rendszerbe tudják helyezni. Ez alapján inkább azt a kérdést érdemes feltennünk, hogy „milyen stratégiákra van szükség Magyarországon a 2030-as évekre előre tekintve?"

Milyen stratégiákra van most szükségünk?

A tartalmi-módszertani kérdéseket megelőzve két alapvető kérdést érdemes megválaszolnunk, mielőtt stratégiaalkotásba kezdünk. Egyrészt, hogy milyen szemlélet legyen a domináns: egy pontos iránymutató, átfogó, centralizált tervezésként megjelenő „nagy stratégiát" (*grand strategy*) kívánunk alkotni, amely „átfogó terveket, átfogó elveket, és átfogó viselkedésmintákat" (*grand plans, grand principles, grand behavior*)[14] is jelent, vagy célkijelölő, de rugalmasabb végrehajtást biztosító, folyamatában kibontakozó

[11] Az Egyesült Államokban például az 1986-os Goldwater–Nichols Törvény nyomán alakult ki az a rendszer, hogy az egyes elnöki adminisztrációknak kötelességük egy éven belül frissíteni a stratégiai alapdokumentumokat – ha nem változik az elnök személye, akkor is felülvizsgálják azokat az eltelt időszak változásaira reagálva.
[12] CSIKI Tamás: Az új nemzeti katonai stratégia a nemzetköz tapasztalatok tükrében. In: *Hadtudomány*, 23. évf., 2013/3-4, 29–44; CSIKI VARGA Tamás – TÁLAS Péter: Magyarország új Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. In: *Nemzet és Biztonság*, 13. évf., 2020/3, 89–112.
[13] Hew STRACHAN: The lost meaning of strategy. In: *Survival*, 47. évf., 2005/3, 33–45.
[14] Nina SILOVE: Beyond the buzzword: The three meanings of „Grand Strategy". In: *Security Studies*, 27. évf., 2018/1, 27–57.

„adaptív stratégiát” (*emergent strategy*)[15]? Másrészt, hogy – vállalatfejlesztési hasonlattal élve – a meglévő rendszerek, kapacitások optimalizálására fókuszáló, a stabilitást szolgáló „fenntartó stratégiát”, vagy új működési mechanizmusokat, új kompetenciákat kialakító „fejlesztő stratégiát”?

Tekintettel arra, hogy az előző kormányzati ciklus nagy stratégiai elképzelései az ország fejlődését, a társadalom jólétét, az állam válságokkal szembeni ellenállóképességét és a szövetségi rendszereinkben elfoglalt helyünket illetően az elvárttal ellentétes hatást eredményeztek, a jelenlegi kormányzati ciklus elején a magyar „nagy stratégia” teljes átgondolására van szükség, hogy megszülethessenek azok a döntések, amelyek korrigálják a téves pályákat az energiapolitika, gazdaságpolitika, külpolitika tekintetében, és készen álljanak az európai biztonsági környezetben előre jelezhető további stratégiai sokkok kezelésére. A következő kormányzati ciklushoz köthető felülvizsgálat pedig majd értékelheti az elért eredményeket és mozdíthatja a hangsúlyokat a rugalmasabb, adaptív stratégiai gyakorlat felé. Hasonlóképpen, a TISZA-kormány rendszerszintű átalakítási elképzelései kapcsán jelenleg sokkal inkább „fejlesztő”, és nem „fenntartó” szemléletű stratégiákra van szükség Magyarországon.

Összességében a magyar stratégiaalkotásban nem paradigmaváltásra van szükség, hanem egy szakmailag és módszertanilag megalapozott, politikailag jóváhagyott, társadalmilag elfogadott folyamatra – és a következő években a stratégiák végrehajtására. Bár hazánk esetében az elmúlt évtizedekben a politikai-intézményi kultúra a performatív (látszat) stratégiaalkotásnak kedvezett[16], a következő stratégia-alkotási (és kormányzati) ciklusra érdemes szem előtt tartani, hogy a végrehajtáshoz megfelelő forrásallokáció, intézményi szerepvállalás és politikai felelősségvállalás is szükséges. Pontosan a korábbi gyakorlat felismerhető hiányosságai miatt jelen esetben a „folyamat” fontosabb lehet, mint maga az „eredmény” (az elfogadott dokumentumok).

Mindezek alapján a stratégiaalkotás meghatározó jellemzőiként az alábbiakat javaslom szem előtt tartani:

1. Átfogó, összkormányzati környezetértékeléssel kezd, amely az alap- és ágazati dokumentumok közös értelmezési keretét adja.
2. Iteratív szakpolitikai stratégiaalkotási módszertant követ.
3. Meghatározó tartalmi eleme a szakmai közösségek tényalapú bedolgozása.
4. Szerves része a koncepcionális tesztelés-validálás.
5. Biztosítja a politikai felhatalmazást (kormányzat), az inkluzív legitimitást (ellenzék) és a szerepvállalást (társadalom).
6. Társadalmi célokat – és nem politikai víziókat – szolgál.
7. A nemzeti értékeket, érdekeket és ambíciókat konkrét célkitűzésekké fordítja le.
8. A realitás talaján marad – amit erőforrás-allokációval támaszt alá.
9. Megteremti a célok–eszközök–végrehajtók–végrehajtási módszerek egységét.
10. A stratégiaalkotásra folyamatként tekint, ami ciklikus felülvizsgálatokkal és adaptációval működik.

[15] Ionut C. POPESCU: Grand strategy vs. emergent strategy in the conduct of foreign policy. In: *Journal of Strategic Studies*, 41. évf., 2018/3, 438–460.

[16] Elismerve mindazok erőfeszítéseit, akik az államigazgatás oldaláról, szakmai partnerként és más szerepekben részt vettek az elmúlt 25 év stratégiai dokumentumainak kidolgozásában, érdemes szem előtt tartani azt is, hogy az első „katonai stratégia” például csak 2009-ben, tíz évvel NATO-csatlakozásunkat követően készült el, és ezt követően is a legtöbb ilyen stratégiai dokumentum megmaradt a „fehér könyv” jelleg, a politikai iránymutatások szintjén, a funkcionalitás folyamatosan sérült. Ezért nevezem e gyakorlatokat „performatívnak”: jellegében tükrözte a stratégiaalkotási folyamatok egyes jellemzőit, de azt az átfogó funkciót, gyakorlati hatást, amire szolgálnia kellett volna – úgy vélem elsősorban a politikai-intézményi kultúra aktuális jellemzői miatt – nem tudta betölteni, illetve elérni.

Az NKE Eötvös József Kutatóközpont John Lukacs Intézetének keretében működő Stratégiai Védelmi Kutatási Program szakpolitikai kutatásokat végez, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: NKE Eötvös József Kutatóközpont John Lukacs Intézet Stratégiai Védelmi Kutatási Program

Szerkesztés és tördelés:
Tálas Péter, Háda Béla

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: jli@uni-nke.hu

2024 – : NKE Stratégiai Védelmi Kutatási Elemzések (ISSN 2063-4862)

2019–2024: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4862)
2012–2019: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)
2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)
2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)
2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Csiki Varga Tamás